

Motion till riksdagen 2023/24:372

av **Martin Kinnunen m.fl. (SD)**

Bevarande och utveckling av torvbruket

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur Sveriges tillvaratagande av torv som växttorv i form av odlingssubstrat och strömaterial inom djurhållningen samt som energitorv i kombination med trädbränsle på bästa sätt kan ökas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndsverksamheten för torvbruk behöver utredas med syftet att förenkla att få tillstånd på härför lämpliga marker över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en enhetlig terminologi av myndigheter vid tillståndsprövning och som anpassas efter den nomenklatur som anges i propositionen ”En samlad torvprövning” och miljöbalken med tillhörande förordningar, så att man talar om torvbruk och skörd och utvinning av torv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av Ukrainakrisen för svensk energiförsörjning och energisäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som energitorv bör utredas skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av Ukrainakrisen för svensk livsmedelssäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som odlingssubstrat bör utredas skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att torvens nytta som additiv i fastbränslepannor bör utredas skyndsamt med syftet att undersöka om energitorv upp till en viss procentsats i bränslet kan klassificeras som ett additiv likt exempelvis svavel i dag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redan dikade torvmarker där markanvändningen överförs till skogs- eller jordbruk ska definieras som just mark för skogs- eller jordbruk och inte såsom naturtypen våtmarker och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av torv från redan dikade torvmarker inte ska behöva utsläppsrätter inom EU ETS och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att svensk produktion av torv ska klassas som förnybar inom EU:s taxonomi för hållbara investeringar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillstånd till torvbruk ska kunna sökas utan föregående erhållen dispens från miljöbalkens bestämmelser om markavvattnings, för att på så sätt säkerställa att en ordentlig utredning av för- och nackdelar med det aktuella projektet genomförs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att marker som tidigare avvattats för skogs- eller jordbruk inte ska definieras som ”kvarvarande våtmarker”, utan som marker med den pågående markanvändning de faktiskt har, exempelvis skogsbruk, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndsansvarig myndighet vid avslag på ansökan om torvbruk för en given mark ska anvisa förslag på alternativa marker och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markägare, producenter och myndigheter tillsammans bör söka efter lämpligaste metod för efterbehandling efter avslutad torvskörd i varje aktuellt fall och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om torvens roll som beredskapsbränsle och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ålägga Sveaskog att anvisa marker för torvbruk på de marker Sveaskog förfogar över och tillkännager detta för regeringen.

Torven är viktig som odlingssubstrat och för energiproduktion

Torv är den råvara som representerar den största volymen på den europeiska marknaden vad gäller odlingssubstrat och står för i storleksordningen två tredjedelar av den totala volymen. Alternativ till torv inom odlingsindustrin är högkvalitativ kompost, som också är en bristvara. Biokol är också ett alternativ, men det är en lösning som kräver en mycket längre och mer komplex logistik. Mineralull, perlit, bark, importerad kokosfiber och träfiber är andra alternativ.

All produktion av material påverkar miljön på ett eller annat sätt, men denna påverkan måste ställas i förhållande till den nytta som materialen levererar. Torvens unika positiva egenskaper överväger i hög grad de negativa, men tyvärr har ett dysfunktionellt regelverk lagt en våt filt över denna verksamhet, till nackdel för svensk landsbygdsutveckling och energisäkerhet.

De länder som är mest beroende av den svenska odlingsstorven är förutom Sverige framför allt Danmark, Norge, Nederländerna och Tyskland. I både Nederländerna och Tyskland har importen av svensk torv ökat de senaste åren. Den importerade svenska torven blandas upp och skickas vidare till ett flertal länder världen över för att användas inom odlingsindustrin. Förutom Sverige skördar även Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland, Irland, Ryssland, Finland och Kanada torv till den europeiska lantbruks- och odlingssektorn. Tillgång till odlingssubstrat av hög kvalitet är också helt avgörande för att EU:s gröna deal ska kunna genomföras, inklusive grönare städer och hälsosamma livsmedel.

En stor fördel med torv är att den är tillgänglig i enorma volymer. Den kan användas för effektiv produktion av livsmedel, utan pesticider eller andra förorenade element. Torven har dessutom de positiva egenskaperna att den magasineras värdefulla resurser som vatten och näringsämnen; det är dessutom enkelt att recirkulera vatten och näring i odlingsystemen när torv används som odlingssubstrat. En annan fördel är att torven går att använda i små volymer per planta, detta tack vare dess höga kapacitet att magasinera vatten. Vid import och export av torv som råmaterial kan den i form av komprimerade balar fraktas i stora och mer miljövänliga fartyg. Torv som odlingssubstrat bidrar alltså till miljövänlig odling och till miljövänliga transporter.

Torven är också en förutsättning för odlingen av skogsplantor i Sverige. Varje år planteras i landet omkring 380 miljoner skogsplantor i torvbaserad jord. För varje avverkat träd planteras cirka tre nya träd. Varje planta måste gro och torv av hög kvalitet är det substrat som har de bästa egenskaperna för detta.

Som energikälla är torven både fossilfri och förnybar. Användningen av energitorv har under de senaste åren minskat kraftigt, vilket är onödigt och olyckligt. Om energitorven som energislut tillåts försvinna, går Sverige miste om ett lagringsbart, närproducerat och förnybart biomaterial för energiproduktion som dessutom kan vara av oerhörd vikt vid kris och beredskap, förutsatt att utrustningen då finns tillgänglig för att nyttja den. Dessutom minskar effektiviteten i fastvärmepannor om inte torv eller liknande additiv tillsätts, och pannorna rostar också snabbare. Torven skulle kunna spela en mycket större roll som energikälla i Sverige, men istället minskar dess användning oroande snabbt. Det är olyckligt av en lång rad skäl, inte minst ur beredskapssynvinkel.

Torvmarker och torvskörd i Sverige

Torvmarker är en av de vanligaste marktyperna i Sverige. Torvmark täcks av ett täcke av växtdelar som på grund av brist på syre endast delvis har förmultnat. Omkring 6,4 miljoner hektar eller cirka 12 procent av Sveriges landyta beräknas vara torvmark med ett torvlager tjockare än 30 cm. Dessutom finns stora områden med tunnare torvtäcken. Torven tillväxer ständigt och binder därmed koldioxid från atmosfären. I hela landet uppskattas torvtillväxten till drygt 20–40 miljoner kubikmeter per år och denna tillväxt bidrar till att binda en mycket stor mängd koldioxid från atmosfären.

Samtidigt finns stora arealer tidigare dikad torvmark, uppskattningsvis över två miljoner hektar, som istället har ett nettoläckage av växthusgaser. Åtgärder för att minska växthusgasläckaget från dessa skulle minska Sveriges nettoutsläpp. Torv skördas enbart på marker som redan är dikade, oftast för jord- och skogsbrukets skull. Idag används en oerhörd liten del av de dikade torvmarkerna, endast omkring 10 000 hektar, för torvskörd. Att öka torvskördarna står därför på intet sätt i motsatsställning till att minska

växthusgasutsläppen från tidigare dikade torvmarker. Tvärtom är de obligatoriska efterbehandlingarna efter avslutad torvskörd ett effektivt verktyg när det gäller att minska växtgasutsläppen. Torvskörd är överhuvudtaget inte kopplat till odikade torvmarker.

Sverige har andra förhållanden än länder i centrala Europa

Orörda torvmarker är värdefulla eftersom de utgör en viktig livsmiljö för många djur- och växtarter. Det är i det sammanhanget mycket viktigt att notera att Sverige och Finland skiljer sig från andra länder inom EU genom sina mycket stora arealer torvmarker.

Det är viktigt att ta hänsyn till dessa förhållanden så att inte svensk policy beträffande torvmarker blir en dålig kopia av politiken som förs i länder med helt andra förutsättningar. Tyvärr finns en tendens till onödig likriktning inom EU, som gör det svårt för unionen att dra full nytta av sina regionala skillnader. Stora insatser görs idag för att skydda och återställa våtmarker av olika slag och här gör även Sverige mycket stora ansträngningar. Det finns dock ingen anledning att för den skull sluta skörda torv på en del av de redan dikade torvmarkerna; våra torvmarker utnyttjas till en oerhört liten del. Inte heller minskar torvarealen i Sverige, vilket sker i ett antal andra länder.

Idag klassas torven i Sverige som förnyelsebar vid kraftproduktion och är berättigad till elcertifikat, medan den vid värmeproduktion omfattas av handel med utsläppsrätter då EU klassar torven som fossil energi. Under den tid som elcertifikatssystemet fortfarande finns kvar ska torven klassas som förnyelsebar, men regeringen skall även inom EU verka för att torv från påverkade torvmarker ska behandlas på samma sätt som övriga biobränslen inom EU:s system för handel med utsläppsrätter.

Idag klassas torven i Sverige som förnyelsebar vid kraftproduktion och är berättigad till elcertifikat, medan den vid värmeproduktion omfattas av handel med utsläppsrätter då EU klassar torven som fossil energi. Regeringen bör verka för att användningen av torv från redan dikade torvmarker inte ska behöva utsläppsrätter inom EU ETS. Vidare behöver Sverige verka för att ge produktion av svensk torv en gynnsam status inom EU:s taxonomi för hållbara investeringar.

Åtgärder för att öka torvbruket

Fram till årsskiftet 2016/2017 tillät en särskild torvlag i princip vem som helst att söka koncession på torv. Sverigedemokraterna konstaterar att efter torvlagens uppgående i miljöbalken, så har det blivit oerhört mycket svårare att få tillstånd till torvproduktion och detta har lett till att hela branschen nu är hotad.

Detta anser Sverigedemokraterna vara orimligt och missriktat. Ett ökat torvbruk från dagens mycket låga nivå behöver uppmuntras av samhället, då torven fyller uppenbara funktioner och då torvmarker inte är en bristvara i Sverige. Det är i detta sammanhang värt att understryka att tillvaratagandet och förädlingen av torv i Sverige endast sker på torvmarker som sedan tidigare har varit påverkade av dikning, därtill ofta med statliga bidrag, eller av tidigare torvproduktion. Här bör alltså en distinktion göras mellan av människan påverkade och orörda våtmarker. Det har tyvärr blivit allt svårare att få tillstånd till torvbruk och den här utvecklingen behöver skyndsamt vändas, självklart med rimlig hänsyn tagen till miljöintressen när intressekonflikter uppstår.

Först och främst behöver därför nu en bred utredning tillsättas om hur Sveriges tillvaratagande av torv som växttorv i form av odlingssubstrat och strömmaterial inom djurhållningen samt som energitorv i kombination med trädbränsle på bästa sätt kan ökas.

Därför behöver nu tillståndsverksamheten för torvbruk utredas med syftet att göra det lättare och enklare att få tillstånd på härför lämpliga marker över hela landet.

Nyttjande av torv har kommit att få en klang av att man utnyttjar en engångsresurs, när det i själva verket handlar om en grön växande sådan. Därför behöver den terminologi som används av myndigheter vid tillståndsprövning anpassas efter den nomenklatur som anges i propositionen ”En samlad torvprövning” och miljöbalken med tillhörande förordningar, så att man talar om torvbruk och skörd och utvinning av torv.

De senaste åren har reservkraftverket i Karlshamn periodvis eldats med fossil olja samtidigt som det ett icke-fossila inhemska alternativet torv till största delen har negligerats. Energitorven är inhemsk, lagringsbar och icke-fossil samt kan enkelt lagras i upp till fem år utan att energiinnehållet försämras eller påverkas. Konsekvenserna av kriget i Ukraina och det nya geopolitiska läget för svensk energiförsörjning och energisäkerhet, i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som energitorv, måste utredas skyndsamt. På liknande sätt behöver svensk livsmedelssäkerhet beaktas i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som odlingssubstrat.

Vid användning av torv i fastbränslepannor gör den stor nytta genom att hindra rost i pannorna och ökar effektiviteten i pannorna med i storleksordningen tio procent. Fossilt svavel har liknande användningsområde och klassificeras som ett additiv, vilket ger det importerade svavlet stora konkurrensfördelar gentemot inhemsk energitorv. När torv på detta sätt ersätts med importerat fossilt svavelgranulat uteblir dock torvens samförbränningseffekt. Det behöver därför utredas om energitorv upp till en viss procentsats i bränslet också den kan klassificeras som ett additiv.

Det har blivit mycket svårare att få tillstånd till torvskörd, trots att det är så små arealer det handlar om och trots att torven verkligen behövs. Därför behöver tillståndsverksamheten ses över. Redan dikade torvmarker där markanvändningen sedan tidigare har ändrats till skogs- eller jordbruk, bör rimligen definieras som just mark för skogs- eller jordbruk, och inte såsom naturtypen våtmark, vilket skulle kunna göra det enklare att få tillstånd för torvbruk.

Tillstånd till torvbruk ska dessutom kunna sökas utan föregående erhållen dispens från miljöbalkens bestämmelser om markavvattnings. Idag stannar tillståndsprocessen redan där, trots att det rör sig om redan dikade marker. Det är ju bara på sådana som torvtäkter planeras. Om tillstånd istället skulle kunna sökas utan denna dispens, skulle det säkerställas att en ordentlig utredning av för- och nackdelar med det aktuella projektet genomförs i samband med prövningen av tillståndsmyndigheten, innan beslut tas.

Marker som skulle kunna vara lämpliga för torvskörd och som tidigare avvattnats för skogsbruk eller för jordbruk definieras idag inkorrekt som ”kvarvarande våtmarker”. De borde rimligen definieras med den pågående markanvändning de faktiskt vanligen har och har haft sedan de en gång dikades, exempelvis som marker ägnade för jord- eller skogsbruk.

Sverigedemokraterna vill att myndigheter som arbetar med företagande på landsbygden ska ha ett främjandeuppdrag, det vill säga de ska i första hand verka för att ekonomiskt nyttiga och sysselsättningsskapande verksamheter får bedrivas, men så miljömässigt skonsamt som möjligt. I linje med detta bör den tillståndsansvariga myndigheten efter att ha meddelat avslag på ansökan om torvbruk på en given mark, anvisa förslag på alternativa lämpliga marker.

Efter nyttjande ska markerna där torv skördats efterbehandlas. Dikade tidigare nyttjade torvmarker ska kunna efterbehandlas med olika metoder, bl.a. återvätning, skapande av ny våtmark och skogsodling. Markägare, torvproducenter och myndigheter bör tillsammans söka efter lämpligaste metod i varje aktuellt fall för sådan efterbehandling. En lösning överallt är knappast den bästa lösningen.

Vi vet inte idag hur framtidens energimix kommer att se ut eller hur sårbar den kommer att vara. Vi kan dock vara säkra på att i en tid när samhället blir alltmer beroende av energi, så kommer tillgången på sådan vid olika slags kriser att vara avgörande för samhällets motståndskraft. Därför är det oerhört viktigt att utreda vad som behövs i form av befintlig utrustning för att torven ska kunna fylla sin potentiella roll som beredskapsbränsle.

Torvbruket i Sverige idag är hotat, trots att det är en viktig resurs som såväl odlingsstrat som energikälla. Att så har kunnat bli fallet är djupt olyckligt och dessutom helt onödigt. En åtgärd som regeringen nu bör genomföra för att bidra till att minska den akuta brist på marker godkända för torvbruk som nu råder, är att snarast ålägga statliga Sveaskog att skyndsamt anvisa marker lämpliga för torvbruk på sina markinnehav och i samverkan med torvföretagen.

Martin Kinnunen (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Mattias Eriksson Falk (SD)

Beatrice Timgren (SD)